

∞ De Miksa Monologen 2 ∞

De dood

Christian Deterink

*“What if a demon were to creep after you one night, in your loneliest loneliness, and say,
‘This life which you live must be lived by you once again and innumerable times more; and
every pain and joy and thought and sigh must come again to you, all in the same sequence.
The eternal hourglass will again and again be turned and you with it, dust of the dust!’
Would you throw yourself down and gnash your teeth and curse that demon? Or would you
answer, ‘Never have I heard anything more divine?’”*

Friedrich Nietzsche

Zo, ben je er weer? Je verbaast me; blijkbaar ben je nog steeds geïnteresseerd in wat ik te vertellen heb. Ik had gedacht dat ik je met mijn verhaal van gisteren misschien wel afgeschrikt had.

Tenslotte gedroeg ik me nogal als een oude zeur. Het kwam er immers op neer dat ik onsterfelijkheid afschilderde als een beproeving, een juk dat je moet dragen en niet als een zegening, zoals je ongetwijfeld verwacht had.

Maar ik heb je kennelijk niet genoeg afgeschrikt. Ondanks mijn eerdere verhaal ben je toch nog steeds gefascineerd door het concept “onsterfelijkheid”. Tja, nu ik er even over denk verbaast het me eigenlijk niet eens meer. Gedurende alle eeuwen die ik geleefd heb, is immers telkens weer gebleken dat mensen het idee om aan de dood te kunnen ontsnappen enorm aantrekt, zoals dat met alles is dat ze nooit kunnen krijgen...

Zoals ik je al eerder verteld heb, heb ik om die reden al die eeuwen slechts zeer weinigen verteld over mijn onsterfelijkheid. Maar aangezien ik gisteren, in een openhartige of sentimentele bui, tegen jou toch al mijn mond heb voorbij gepraat, wil ik nou best wat openhartiger zijn. Dat wil je wel? Dat zal best, maar laat ik je waarschuwen, want het zal wederom een desillusie voor je worden. Waarom?, vraag je. Nou, dat is eenvoudig: omdat mijn ervaring is dat het meest paradoxale van onsterfelijkheid is, dat je, meer dan wie dan ook, wordt geconfronteerd met de dood.

Dat verbaast je? Denk dan eens wat verder na en probeer te becijferen hoeveel mensen ik om me heen heb zien dood gaan. Ruim zeven eeuwen leven, dat is een hele hoop geliefden, vrienden en familie die je één voor één ontvallen. Denk je eens in hoe vaak ik aan het graf van een geliefde heb gestaan! Als ouder je kind verliezen is het ergste dat er is, wordt wel eens gezegd. Stel je eens

voor hoe vaak het mij is gebeurd... Misschien dat je het dan iets beter begrijpt ... Ik heb de dood talloze malen gezien!

Maar iedereen krijgt toch zijn deel mee van de dood?, vraag je nu. Natuurlijk, natuurlijk gebeurt het normale stervelingen ook dat hen geliefden ontvallen. Maar het verschil is dat ze op een gegeven moment zelf aan de beurt zijn, zelf de betreurden worden. Bij mij niet. Nooit. Wat ik al heel snel begreep als onsterfelijke is dat, wat ik ook probeerde, de dood me altijd de baas zou blijven en iedereen van wie ik hield van me zou afnemen. Kun je begrijpen wat dat betekent, echt betekent? Ja, zeg je. Maar eigenlijk bedoel je het tegenovergestelde. Nee, natuurlijk kun je het niet begrijpen. Natuurlijk snap je niets van de vertwijfeling waarin ik geleefd heb. Hoe ik lange tijd heb geprobeerd me aan niemand te binden, om maar niet lijdzaam te hoeven toezien hoe ze uiteindelijk zouden aftakelen en sterven. Toch is het zo. En daarom is onsterfelijk zijn in een wereld voor stervelingen vreselijk eenzaam.

Beginnt die ouwe zeur nu alweer zielig te doen? vraag je nu. Nou, ik kan je dit zeggen: ik vertel alleen de waarheid en als het je niet aanstaat, dan rot je maar op. Maar je hebt toch vast ooit vrienden, medestanders of hoe je het ook noemt, gehad?, vervolg je nu snel, gealarmeerd door mijn woede-uitbarsting. Ach wat kan ik daar op zeggen? Ik voel hoe mijn woede net zo snel wegzakt als die gekomen is, en dat vermoeidheid haar plaats inneemt, zoals dat wel vaker gebeurt de laatste jaren. Mijn excuses, ik had niet tegen je mogen uitvallen. Wat weet jij tenslotte? Laat ik proberen het goed met je te maken. Weet je wat? Ik zal het je het proberen uit te leggen aan de hand van een verhaal. Eén van de vele, vele verhalen die ik met me meestorst na al die eeuwen. En deze speelt in het Rusland van de negentiende eeuw.

Er woei een kille wind over de onrustige zee toen ik voor het eerst het land in zicht kreeg. Aan de horizon begon zich een donkere grimmige kustlijn te vormen die hoekige stukken hakte uit de luchten erboven. Dat het land zich zo weinig uitnodigend aan me toonde kon wel eens een slecht teken zijn, bedacht ik me, net zoals dat de baai waarin we zouden landen Calamita heette en het land Crimea, namen die erg veel weg hadden van Calamity en Crime.

Je zou misschien verwachten dat het eerste zicht van land enige opwindning onder de opvarenden zou veroorzaken, maar daarvan was geen sprake. Ik was de enige die het schijnbaar opmerkte.

De rest was immers benedendeks en de bedompte sfeer leek hier weinig ruimte te laten voor opgewekte gedachten. Ik was al enige uren gelegen gevlucht voor de gelaten, vermoeide en sombere stemming die daar hing. Maar ik kon het niemand kwalijk nemen. Wat wil je ook? Een week geleden dachten de oorlog beslecht te hebben toen we de Russen wegjoegen uit Moldau, in de delta van de Donau, en dat we allemaal naar huis konden. Maar toen had iemand in High Command besloten de campagne uit te breiden met de verovering van Sevastopol, wat toch wel een bedreiging voor de vrede in de Zwarte Zee, niet waar? Zelfoverschatting na een overwinning, dat was het. Of, Rupsje nooit genoeg, zo noemen jullie het toch? Misschien was het zelfs het eerste teken van de schrijnende incompetentie bij de legerleiding, het thema waaronder deze hele oorlog later om bekend zou worden.

Hoe het ook zij, onder deze omstandigheden landden we dus op die gure septemberdag, die het begin van een kille winter inluidde, op de kust van de Krim. Een Engels oorlogsschip vol soldaten, met een lage moraal en ziektes als cholera en dysenterie onder de gelederen. Waarom ik me in deze oorlog gemengd had? Dat is een moeilijke vraag. Misschien uit een soort verantwoordelijkheidsgevoel, dat ik al die arme jongens en mannen voor te grote ellende moest behoeden? Misschien omdat ik mijn volwassen zoon wilde beschermen, die helaas al aan cholera was gestorven in Wallachije vier maanden geleden? Of was het gewoon mijn lot? Wat bazel ik nou? Wat ik bedoel is: ik weet het niet...

Maar daar gaat dit verhaal ook niet om. Ik was er nu eenmaal en er zou spoedig iets opmerkelijks gaan gebeuren. Dat was aan de rivier de Alma, waar het Russische leger ons opwachtte om onze opmars te stuiten. Ze hadden zich verschanst op de klippen aan de zuidzijde van de rivier. Wij, de Engelsen en onze bondgenoten de Fransen kwamen vanuit het noorden. Een groot strateeg had de klus tegen de redelijk onmachtige Russen misschien makkelijk kunnen klaren, maar ons probleem was dat het opperbevel in handen was van een opgeblazen incompetente klootzak, ene Lord Raglan, vergeet die naam snel weer alsjeblieft.

Ik zal je de details besparen, maar het komt er op neer dat het wankele aanvalsplannetje dat was bedacht al snel werd omvergeblazen door de harde werkelijkheid. Weliswaar wisten de Fransen op enkele plekken de rivier over te steken en daar de Russen te verjagen, maar bij ons, de Engelsen, werd het al snel een soepzootje. De oversteek was nog wel goed gegaan, gekleed in onze prachtige felrode uniformen en opgesteld in de keurige gelederen die de generaals zo graag zagen, alsof het een parade betrof en geen oorlog. Maar eenmaal aan de overkant raakte alles al spoedig verward tot een ongeordende bende. Het was slechts te danken aan de vermete moed van die dekselse Engelse soldaten dat we een Russische aanval wisten af te slaan en zelfs er in slaagden op te rukken naar de top van de heuvel, waar we een belangrijke versterking wisten in te nemen.

Even leek hiermee een belangrijke doorbraak te zijn bereikt, maar de vreugde van die snelle overwinning werd snel naar de achtergrond gedrukt toen bleek dat er een sterke Russische colonne naar ons oprukte en de Engelse versterkingen nog aan het ploeteren waren om de rivier over te steken. De vreugde maakte opeens plaats voor paniek. Iedereen begon door elkaar te roepen, niemand had nog aandacht voor de leidinggevend en toen één officier vond dat we de versterking moesten verlaten, vluchtte iedereen in totale wanorde de heuvel af, terug richting de rivier.

Het was toen dat ik voor het eerst Robert de Lacy Evans opmerkte. Hij was maar een lagere officier die ook deel bleek uit te maken van mijn divisie, de Royal Welsh Fusilleers. Met een opmerkelijke kracht en vastberadenheid wist hij de divisie als enige te bewegen de vlucht te staken en stand te houden. Ik kon meteen zien dat Robby, zoals ik hem later zou noemen, iets ondefinieerbaars bijzonders over zich heen had, iets heel krachtigs, energieks en ... levends. Ook ik hield halt en we formeerden snel en gedisciplineerd een lijn. The thin red line...

Terwijl om ons heen de soldaten vluchtten, laadden wij onze geweren en wachtten we de Russische colonne op, die zich ongetwijfeld over enkele momenten vanaf de top van de heuvel op

ons zou storten. Die momenten, vlak voordat de pleuris uitbreekt zagezegd, hebben vaak iets vreemd magisch. De afwachtende stilte in het besef dat er doden zullen vallen. Het lijkt bijna op de sacrale sfeer van een hoogmis, alsof er even sprake is van een soort gedeeld... weten, begrijpen. Maar voor ik me hier verder druk over kon maken, stormden de Russen van over de heuvelkam al op ons af. Het waren er veel, ongelooflijk veel. Robby nam als vanzelfsprekend het bevel en gaf het teken tot vuren. De schoten voegden zich samen tot één lange scheurende knal en vele soldaten vielen neer. Maar de Russische kolonne leek wel een vraatzuchtig monster. De doden werden meteen verzvolgen door nieuwe rennende soldaten die over hen heen sprongen. “Vuur”, riep Robby nog een keer. En weer leek met een donderend gekraak de hemel zelf te worden opengescheurd en vielen er vele vijandelijke soldaten. Maar nog steeds kwam de Russische stortvloed niet tot stilstand. En tot overmaat van ramp moesten we herladen, wat op dit moment veel te veel tijd zou kosten. De situatie was onhoudbaar en we moesten maken dat we weg kwamen!

“Herladen”, klonk het bevel van Robert de Lacy Evans. In zijn sterke stem klonk geen twijfel en zwetend en haastig deden we als opgedragen. Maar de Russen kwamen veel te snel dichtbij. De bajonetten die ze voor zich uit hielden, fonkelden in het zonlicht. Misschien was dit wel de druppel. Twee, drie Fusilleers gooiden hun geweer neer en vluchtten. Nog meer volgden. “Vuur”, brulde Robbie. Opnieuw vuurden we, degenen die overbleven, op de vijand die zich soms nog maar op nog geen 10 meter afstand bevonden. Weer gingen er vele grijze Russische uniformen neer. Maar toen hadden ze al ons bereikt. We werden bijna letterlijk de heuvel af gebeukt, alsof we werden gegrepen door een enorme vloedgolf. Links en rechts zag ik hoe Fusilleers medogenloos aan de Russische bajonetten werden geregen. Ik wist een belager te ontwijken, gooide mijn geweer neer en vluchtte. Maar ik kon het niet laten om te kijken om te zien hoe die intrigerende onder-officier zich hield. De eerwaarde heer De Lacy Evans. Ik zag dat hij zich manmoedig verdedigde. Alsof hij niet besepte hoe wanhopig de situatie was ving hij een Rus op, en doodde hem met de slag van zijn zwaard. Hij leek geen stap te willen verzetten. Voor ik kon zien wat er verder gebeurde, werd ik plotseling hard omver gegooid. Iets sloeg iets op mijn gezicht en ik voelde het bot van mijn kaak breken. Ik draaide mezelf om en zag hoe een Russische soldaat toestootte met zijn bajonet. Ik kon het niet meer ontwijken en mijn linkerarm werd opgehaald. Met mijn rechterarm wist ik het pistool dat ik aan mijn riem hield los te maken en ik schoot de de Rus één keer tussen de ogen.

De situatie was nu heel penibel geworden, besepte ik. Het zwermde inmiddels van de Russen. Ik wist overeind te krabbelen en mijn zwaard te trekken, het pistool was ik al in de chaos verloren. Ik wist een Russische belager neer te houwen met een slag in zijn flanken. Terwijl ik het zwaard, dat bij de slag uit mijn handen was gevallen, oppakte, hoorde ik hoe een belager me van achteren naderde en een woeste schreeuw uitte. Het lukte me niet om tijdig te keren, maar opeens stakte de kreet, alsof de naald plots van de grammofoon was gehaald. Een moment later viel het slappe lichaam van mijn naamloze belager naast me op de rotsgrond. Erachter trok Robert de Lacy Evans zijn zwaard uit zijn dode lijf. Hij stak een arm uit en ik trok me aan hem overeind.

“Met uw welnemen”, zei hij, met een bijna waanzinnige grijns op zijn gezicht.

“Dank. We moeten hier weg...”, hijgde ik.

“Eén moment nog”, zei Robby, terwijl hij zich een halve slag draaide en een aanvaller neersabelde. Naast hem vochten nog twee Fusilleers met het zwaard de Russen van zich af. Als vanzelfsprekend dekten we gevieren elkaar rug en sloegen we wanhopig de belagers van ons af. Maar het waren er te veel en ik wist dat dit niet meer lang kon duren. Toen zag ik hoe een aantal Russische soldaten vanachter de heuvelkam verscheen met geheven geweren. Gericht op ons. “Rennen”, riep ik en ik trok Robby zonder verdere plichtplegingen met me mee. De schoten kraakten als onheilspellende donderslagen. Uit mijn ooghoeken zag ik hoe onze laatste medestanders werden geveld door kogels. Alleen Robby en ik waren we nog over. Struikelend renden we ineengebogen de helling af. Ik duwde enkele Russische soldaten opzij en zag toen tot mijn blijdschap hoe de Royal Scots Guards naar ons oprukten. We gaan het halen, dacht ik. Toen voelde het alsof ik vanachter werd getroffen door een goederentrein in volle snelheid, zo'n verbazingwekkend gevaarte zoals ik die enkele jaren voor de oorlog in London had mogen aanschouwen. Een voltreffer in de borst, besepte ik. Ik ging zwaar neer en had nog één moment om te zien hoe ook Robby naast me neer ging, blijkbaar ook geveld door een kogel, voor ik definitief bezweek.

Robby en ik stierven naast elkaar op de flanken van de Kourgane. Tenminste, dat dacht ik toen.

Ik hoef je niet meer te vertellen hoe mijn onsterfelijkheid werkt, hoop ik. Het zal je dan ook niet verbazen dat ik rond het avondgloren bijkwam. Enigszins versuft, maar fysiek fit en gezond; verkwikt zelfs. Ik keek om me heen. Het lag bezaaid met lijken of de flanken van de Kourgane, zowel Engelse als Russische. Maar dat laatste was niet relevant meer, de doden hebben geen nationaliteit meer, in de dood was iedereen verenigd. Ik zag dat aan de Alma al een bivak opgericht en er waren al teams bezig om de lijken te ruimen en te begraven. De slag was blijkbaar voorbij, alhoewel ik moest toegeven dat ik niet meteen kon zien welke partij had gewonnen. Ik ging rechtop zitten en bevoelde mijn rug. Ik vond al snel het gerafelde met gedroogd bloed besmeurde gat waar de kogel was binnengedrongen. Ik moest een ander jasje zien te vinden, besepte ik, voor al te erg op te vallen. Ik kroop overeind en vond al snel een geschikt jasje. Net toen ik het aan deed viel mijn oog op de opmerkelijke onderofficier Robert de Lacy Evans. Hij lag plat op zijn buik op de grond, en het vele bloed bij zijn hals verried dat hij blijkbaar was gestorven aan een schot in de hals. Ik voelde me droevig. Een paar uur geleden nog zo levend en nu ... was de Dood alweer langs geweest. De Dood die ik steeds meer ben gaan vereenzelvigen met de Naamloze, de gezichtsloze entiteit die me mijn onsterfelijkheid had gegeven.

Ik was net bezig langzaam mijn jasje dicht te knopen, toen ik opeens zag hoe het lichaam van Robby bewoog, nauwelijks merkbaar maar toch onmiskenbaar. Verbaasd kroop ik naar hem toe en legde een vinger tegen zijn met bloed besmeurde hals. Ik voelde een duidelijke hartslag! De opwinding in mijn lijf nam toe en op hetzelfde moment kwam het lichaam in beweging. Robby draaide zich moeizaam om naar een zij en kreunde. Toen opende hij zijn ogen.

“Je leeft!”, constateerde ik met trillende stem, terwijl direct de gedachten door mijn hoofd vlogen. Ik had hem toch zien sterven? Neergemaaid door Russische kogels, net als ik? Maar hoe kon hij dan...

Robby's gezicht plooidde zich in een glimlach, “Ik leef, ja, verdomd als het niet waar is!”

“Maar je nek wond?”, vroeg ik ademloos.

Robby bevoelde zijn nek voorzichtig, maar toen veegde hij het bloed weg. Onder het bloed zat een geheel gave huid. Hij leek ook zelf verbaasd. “Niets, zelfs geen schram.”

“Maar dat is...”, mompelde ik, “...onmogelijk...”

Het duurde even voordat Robby zijn gedachten verzameld had, maar toen zei hij: “Net zo onmogelijk dan dat jij hier levend naast me zit, Old Chap”. Hij lachte opgeruimd, “En laten we wel wezen, de wereld was er nog niet klaar voor om Robert de Lacy Evans te missen. Het vrouwelijke deel nog zeker niet!” En met deze woorden stond Robby op en klopte opgeruimd het stof van zijn uniform, alsof er niets was gebeurd.

Maar dat was er natuurlijk wel...

Misschien zul je begrijpen hoe opgewonden ik die nacht was, toen ik me op een deken in één van de slaaptenten had genesteld. Hier, op deze trieste plek in deze wezenloze oorlog en in notabene uitgerekend mijn zeshonderste jaar hier op aarde leek ik voor het eerst iets te hebben gevonden waar ik al die tijd al naar had gezocht: een medestander. Een mede-onsterfelijke... Want, als je dat nog niet had geraden, dat was natuurlijk wat mijn brein bezighield: de vraag of Robert de Lacy Evans niet iemand was als ik! En ik dacht dat het antwoord op die vraag “ja” was. Op de één of andere manier gaf het me een enorme troost: eindelijk was ik niet meer alleen!

Diep in de nacht, toen alle mannen al diep in slaap waren (wat wil je, na zo'n dag, niet waar) hield ik het niet meer. Ik sloop de tent uit. Het was rustig in het tentenkamp. Alleen het gekabbel van de rivier was hoorbaar. De hemel was voor het eerst tijdens ons verblijf op de Krim helder en de maan schilderde ingewikkelde patronen op het grillige oppervlak van de Alma. Het was nauwelijks denkbaar dat er zich hier vandaag nog een bloedige veldslag had voltrokken. De wereld vergeet snel, besepte ik. Te snel.

Zonder geluid te maken sloop ik naar de tent waarvan ik wist dat daar korporaal De Lacy Evans sliep, samen met vier hogere officieren. Dat was eigenlijk ver boven zijn stand en pas later, nog na de slag in de mist, begreep ik waarom: Robby's oom bleek één van de belangrijkste generaals in deze oorlog te zijn. Vitamine R, ook toen al. Ik opende het tentdoek en zag meteen waar Robby was. Hij lag onbedekt op zijn veldbed, met zijn armen onder zijn hoofd en keek me strak aan. Hij was de enige die niet sliep. Steunend op zijn ellebogen richtte hij zich op.

“Ik dacht al dat je zou komen”, fluisterde hij.

“We moeten praten”, zei ik.

Ver buiten het kampement, op de heuveltop waar eerder die dag de dwaze Lord Raglan, in een vlaag van onbezonnen overmoedigheid bijna midden tussen de vijandige troepen de strijd had gadeslagen, praatten we. Ik vertelde hem alles. Echt alles, van de Sudeetse bossen tot de

Naamloze. Pas toen besepte ik hoe zeer ik er naar snakke mijn verhaal met iemand te delen. En Robby luisterde, met glinsterende ogen van opwinding. Tenslotte, toen ik al schor was van het praten, vertelde ik hem dat ik dacht dat hij ook onsterfelijk was.

Je denkt misschien dat hij in lachen was uitgebarsten bij zoiets, maar dan heb je ongelijk. Een tijdlang glimlachte hij alleen maar en toen zei hij dat die gedachte hem ook al de hele avond had gekweld. Daarom had hij mij ook al verwacht in zijn tent. Hij vertelde hoe onwerkelijk de dag was geweest en hoe magisch, maar ook verwarrend, zijn ontwaken op het slagveld had aangevoeld. Maar voor hem was er geen reden tot twijfel. Hij was ervan overtuigd dat hij onsterfelijk was, net zoals ik dat was gebleken te zijn.

Ik kan niet uitdrukken hoe blij ik was. Ik kan alleen maar zeggen dat ik toen, op die koele septemberavond, opstond en Robby omhelsde. Ik had een vriend, een kompaan.

“Welkom”, zei ik uit de grond van mijn hart.

In de weken die volgden werden we onafscheidelijke vrienden. Hoe kon het ook anders? We hadden iets gemeenschappelijk, iets zo ongelooflijks, dat het zorgde voor een enorm sterke band tussen ons. In die tijd begon de belegering van Sevastopol, maar het leek ons weinig nog te raken. Wij maakten ons nauwelijks nog druk om de oorlog; we dachten al over de toekomst, de wereld voorbij de grauwe Krim. Avonden lang zaten we in de als officiersmess ingerichte tent om ons te bedrinken en onze plannen uit te stippelen. Koningen van de wereld, zo voelden we ons, en daar dronken we ook op.

Zo dorstig als we waren, zo overmoedig waren we op het slagveld. Tijdens een aanval van de Russen op onze stellingen, die we hadden opgericht bij Balaklava, even buiten Sevastopol, vochten we zij aan zij. We bevonden ons in de voorste linie, maar we liepen beide nog geen schram op. We vonden het niet eens vreemd. Hoe kon het ook anders, nietwaar? We hadden een voorsprong op al die andere soldaten om ons heen, die vochten met het besef dat het meest waardevolle dat ze hadden, hun eigen leven, in de waagschaal was gelegd.

Maar het mooiste moest nog komen, alhoewel ik dat "mooiste" een beetje cynisch bedoel. We kwamen net terug in het kampement toen vrijwilligers werden gezocht voor een gezamenlijke charge met de Light Brigade. Doel was een Russische kanonnen-positie uit te schakelen.

Doldriest sloten Robby en ik ons aan. We wisten niet waar we ons mee inlieten, zo zou al heel snel blijken. Zo hadden we er geen weet van dat een bevel van Lord Raglan, weer hij, geheel verkeerd was uitgelegd door onze bevelhebber, Lord Cardigan. En zo vielen we de verkeerde positie aan, ver weg van onze stelling en zwaar verdedigd door de Russen.

De eerste vijftig meter rukte onze brigade, bestaande uit bijna 700 mannen te paard, probleemloos op. Maar toen begon het vijandelijke vuur. Het was verre van een gelijke strijd. Overall werden paarden in volle galop geraakt door de vernietigende kogels. Mannen werden van hun paarden geslingerd, of werden zelf geraakt door kogels. De brigade dunde in een onthutsend snel tempo uit. Maar Robby en ik leken opnieuw onaantastbaar. We reden vlak achter Lord Paget en bereikten uiteindelijk, terwijl de slachtoffers nog steeds in bosjes bleven vallen, als één van de weinigen de kanonnenstelling. Woest door de slachting die in onze gelederen was

aangericht, vermorzelden we de Russische soldaten die de kanonnen bedienden. Maar nog steeds waren we niet veilig. Het kleine vijftigtal ruiters dat aan onze zijde was overgebleven, raakte ingesloten door Russische lansen. We moesten het vege lijf redden. Met de moed der wanhoop deden we een uitval, opnieuw aangevoerd door Paget. En het ongelooflijke gebeurde: de Russen weken terug en lieten ons passeren. Waarom, dat is nog steeds een raadsel. Misschien uit angst voor onze onvoorspelbare doldriestheid, misschien uit respect voor onze aanval en voor alle doden die al waren gevallen. En heel misschien zelfs, heb ik mezelf later wijsgemaakt, omdat ze zagen hoe we de angst voor de dood waren leken te zijn overstegen. Alsof we de Dood uitlachten. En dat hadden ze niet helemaal verkeerd gezien, want voor mij en Robby was dat ook zo. Toen we eenmaal weer in ons kampement waren teruggekeerd, voelden we als overwinnaars, omdat we er in waren geslaagd, wederom, de Dood een hak te zetten!

Tot nu toe lijkt dit misschien een glorieus verhaal, mijn beste toehoorder. Maar laat je niet bedriegen, niet zoals ik bedrogen werd door de Dood, door me daar voor even te laten geloven dat ik hem voor één keer had verslagen. Want de harde werkelijkheid zou zich snel, maar al te snel aandienen.

Dat gebeurde bij de laatste grote slag van deze verschrikkelijke Krimoorlog. De slag bij Inkerman, zo zou die de geschiedboeken ingaan, voor als je de behoefte zou hebben je nog meer in deze oorlog te verdiepen. Maar ach, waarom zou je? Je zou kunnen lezen over Tennyson of Nightingale, maar wat zeggen die namen? Dit verhaal dat ik nu aan je vertel, zou genoeg moeten zijn.

De slag bij Inkerman dus. Wat ik me nog herinner van die slag is het onwerkelijk ervan. Het zou voor mij altijd een boze droom blijven, een nachtmerrie. Wat daar waarschijnlijk aan bijdroeg was de verschrikkelijke mist. De Krim was gehuld in een grijze deken, die zo dik was dat je nauwelijks tien meter vooruit kon kijken. En in deze omstandigheden stuitte wij, de Royal Welsh Fusilleers totaal onverwacht op een Russische kolonne.

Mijn ervaring met oorlogen is, dat zogauw de hel losbreekt, er heel weinig overblijft van de theorieën in de tekstboeken. Heel soms wel, bij zeer goed getrainde soldaten; ik heb het in de Tweede Wereldoorlog wel eens mogen aanschouwen. Maar in het overgrote deel van de gevallen treedt de chaos al snel in. Niks geen strak geleide operatie, niks geen strategieën, maar gewoon een gevecht, lelijk en smerig zoals gevechten op leven en dood nu eenmaal zijn. En zo werd ook deze slag: een man-op-man gevecht. Het ene moment rukten we nog op, keurig in het gelid, zoals de militaire tradities voorschreven, hetzelfde moment waren we in de volle lengte van onze linie gestuit op de Russen.

Robby en ik vochten naast elkaar, uiteraard. We hadden beide ons zwaard getrokken en met een zekere gretigheid hadden we ons verdedigd. Hier en daar klonken wel de schoten van pistolen en geweren, maar door de onverwachtheid van het treffen en de nabijheid van de vijand, waren deze wapens vrijwel zinloos geworden. Dit was een slag die met het zwaard en met de vuist werd uitgevochten.

We hielden makkelijk stand, Robby en ik, en we drongen geleidelijk de Russische linies binnen. Het leek wel alsof we alleen, in een eigen wereldje, vochten. De normale geluiden van een slag om je heen (het geschreeuw, de knallen, het wapengekletter) waren gedempt door de dikke nevel. Surreëel inderdaad.

Het gebeurde toen ik juist een grote Rus met een machtige slag had neergesabeld. Het naderende gevaar prikte in mijn nek. Ik draaide me om en zag hoe Robby was verwickeld in een zwaardgevecht met een Rus, maar dit was niet het gevaar. Dit was de andere belager, een Russische officier, die zijn pistool al had opgericht en schoot...

Hetzelfde moment zag ik Robby neergaan. Mijn hart sprong op in mijn keek en ik sprong toe en hakte de Russische officier met één venijnige slag neer. Eén zwaai met mijn zwaard later had ik de andere belager geveld. Ik viel op mijn knielen en pakte Robby's hoofd vast met mijn handen. Er kwam een klein straaltje bloed uit zijn mond en ik zag dat zijn uniformjasje zich ter hoogte van zijn hart vulde met bloed. De angst kneep mijn keel dicht, want meteen besepte ik dat er iets ontzettend fout was. Alleen wist ik nog niet wat...

"Ik ben dom geweest...", zei Robby hijgend, alsof hij zojuist een enorme sportieve inspanning had gedaan.

"Nee, er is niets aan de hand", kon ik moeizaam uitbrengen, ook opeens ademloos, "Laat jezelf wegglijden, over enkele uren kom je weer bij, verkwikt zoals de vorige keer..."

Robby glimlachte, "Het had zo mooi kunnen zijn, ik wilde het zo graag waar laten zijn..."

De angst sloeg me nu echt om het hart: wat bedoelde hij?

"Stroop mijn rechtermouw eens omhoog", zei Robby zacht.

Onbegrijpend deed ik wat me werd gevraagd. Toen zag ik het litteken op zijn arm, een jaap die over bijna zijn hele onderarm liep. Op het grootste deel zaten nog dikke korsten opgedroogd bloed.

"Heb ik vorige week opgelopen", zei Robby moeizaam, waarna hij krachteloos meer bloed ophoestte. Ik probeerde hem beter te ondersteunen. Tegelijkertijd begon het begrip bij me door te sijpelen.

"Ik had het je eerder moeten vertellen", Robby fluisterde nu en ik boog mijn hoofd dicht naar hem toe, "Ik had je eerder moeten zeggen dat ik... niet onkwetsbaar ben. En ook nooit geweest ben."

Ik schudde met mijn hoofd, alsof ik die ongewenste gedachte wilde lozen. Maar de slag op de Kougane dan? Hoe?

Robby glimlachte en alsof hij mijn gedachten had gelezen zei hij; "Ik moet flauw zijn gevallen, misschien ben ik met mijn hoofd op een steen gevallen, of zo. Maar dat bloed op mijn hals was in ieder geval niet van mij."

"Nee", fluisterde ik, "... nee ..."

Robby schudde zijn hoofd, "Ook toen al wist ik het al... onbewust. Ik had een lichte pijn in mijn knie en een gekneusde rib... Maar ik wilde het zelf ..." Hij stakte halverwege de zin en zijn ogen werden opeens groter, één en al pupil. Hij leed helse pijnen.

Hij wilde het zelf zo graag geloven, dat was wat hij bedoelde. Hij had een onsterfelijke ontmoet en had zichzelf laten aanpraten het zelf ook te zijn. Hij had de bezwaren weggedrukt, maar uiteindelijk was de waarheid natuurlijk toch uit gekomen.

Hoe had ik ooit zo dom kunnen zijn, dacht ik vol zelfverwijt, hoe had ik ooit gedacht een medestander te kunnen vinden? Ik bedacht me opeens dat ik het vreemd had gevonden dat Robby bij onze drinkgelagen soms zo ... dronken overkwam, alhoewel dat een onsterfelijke natuurlijk niet kon overkomen. Hoe had ik de signalen over het hoofd kunnen zien? Hoe had ik ooit kunnen denken, bedacht ik mezelf wrang, de Dood zelf te verslaan. Voor eens een keer de Naamloze een klap in die misselijke smoel te kunnen geven...

Robby rochelde nog meer bloed op.

“Nee, ga niet weg”, fluisterde ik machteloos, “laat me hier niet achter. Robby, alsjeblieft.” Mijn ogen brandden, ik voelde een bijna fysieke pijn. Ik stond op het punt opnieuw verlaten te worden... Opnieuw verraden te worden door de Dood.

Robby keek me met een pijnvolle blik, “Het spijt me”, fluisterde hij, “het spijt me zo”. Zijn blik leek weer iets helderder te worden, en ik kreeg weer een sprankje hoop. Maar toen draaiden Robby’s ogen zich al van me weg...

“Nee”, kreunde ik.

“Het is goed zo”, mompelde Robby, nauwelijks nog hoorbaar, “Er zijn andere werelden dan deze...”. Toen schokte zijn lijf nog een laatste keer, voor het voorgoed slap werd. Ik liet zijn ontzielde lijf uit mijn armen glijden en huilde, huilde hete tranen van verdriet...

Nou, dat was het dan, mijn opwekkende verhaal. Het spijt me, maar ik kan er niet meer van maken. Hoe liep het verder af, de oorlog in De Krim?, vraag je nog. Ach, wat maakt het uit? Uiteindelijk hebben we Savastopol ingenomen, geloof ik en eindigde de waanzin, tenminste voor even. En de wereld ging dus gewoon weer verder, tot ik jou tegenkwam. Maar daar gaat het helemaal niet om. Het gaat om de boodschap en die is dat die Naamloze, die ongelooflijke hufter, onverslaanbaar is. En dat het mijn lot is dat iedereen die me lief is me zal ontvallen. Dat is de enige waarheid. Begrijp je dan nu eindelijk waarom ik me eenzaam voel? Snap je het eindelijk? Ja, knik je, ja. Maar ik twijfel, ik twijfel of iemand naast mij het echt zou kunnen snappen... En nu?, vraag je. Dat zag ik je zeggen: Nù ben ik uitverteld. Ik ben moe op een manier waarop ik dat fysiek nooit zal kunnen zijn. Laat me, laat me alleen zijn. Alsjeblieft. Maar, ik heb nog meer vragen!, roep je. Ik geloof mijn oren niet. Ongelooflijk, nog steeds is je nieuwsgierigheid niet bevredigd! Kom dan morgen terug. Misschien, heel misschien heb ik dan nog wel een verhaal te vertellen...

